

A fost reprezentat Banatul în titlul Casei de Habsburg ?

de Sorin FORȚIU

Prezența Banatului istoric¹ în marele titlu "constituțional"² purtat de conducătorul Casei de Habsburg³ este una din prea multele problematici încă virgine ale istoriografiei bănățene. În urmă cu doi ani, în două studii⁴ distincte, concluzionam:

► *Banatul (Timișoarei / Timișului)* nu a fost niciodată menționat distinct în titulatura oficială a împăratului⁵ intrând în categoria "*usw., usw.*"⁶.

► Chiar dacă noua construcție administrativă a perioadei 1849-'60 (i.e. *Woiwodschaft Serbien und Temeser Banat*) a reușit să fie menționată (parțial!) și în titulatura oficială⁷ a împăratului⁸, nici în această perioadă *Banatul (timişan)* nu a fost menționat distinct în acest titlu menținându-se tot în categoria "*usw., usw.*"⁹ ca și în secolul al XVIII -lea.

► Odată intrat în titulatura imperială oficială, numele *Woiwodschaft Serbien* este omis a fi eliminat chiar dacă realitatea politico-administrativă numită *Woiwodschaft Serbien und Temeser Banat* încetase să existe deja de o jumătate de secol¹⁰.

La prima vedere, concluziile mele par a fi mai mult empirice dar ele se bazează și pe o analiză mult mai amplă, care urma să fie publicată ulterior.

În vara acestui an¹¹, Martyn RADY¹² a publicat în limba română un material¹³ în care afirmă că: *Apoi, numele de Banat a devenit destul de comun pentru a se integra în titlurile regale și imperiale. Printre multiplele titluri purtate de Maria Theresia, găsim următoarele: Frau auf der Windischen March, zu Portenau, zu Salins zu Mecheln, und in dem Temesvarer Banat, adică Doamnă a Mărcii Windice, de Portenau, de Salins, de Mecheln și de Banatul Timișoarei*¹⁴.

¹ Banatul istoric este teritoriul mărginit la nord de râul Mureș, la vest de râul Tisza, la sud de fluviul Dunărea și la est de munții Carpați. Acest teritoriu a fost cucerit de trupele imperiale ale Casei de Habsburg în 1716.

² concept folosit fără ghilimele de Werner OGRIS, *The Habsburg Monarchy in the Eighteenth Century: The birth of the Modern Centralized State (16.2. Political and Constitutional Foundation)*, în Antonio PADOA-SCHIOPPA (ed.), *The Origins of the Modern State in Europe, 13th-18th Centuries*, Legislation and justice, The European Science Foundation, Oxford, Clarendon Press; New York, Oxford University Press, 1997, XIX + 432 pg.; p. 315 (în continuare WO).

³ după 1745, Casa de Habsburg-Lothringen (Lorraine). Ea este cunoscută și drept *Casa de Austria*.

⁴ studiile noastre *Banatus Timisvariensis vel Banatus Temesiensis ?* și *Denumirile Banatului în secolul XIX* pot fi citite pe Internet la adresa <http://www.banat.ro/nume.htm> încă din anul 2007.

Studiul nostru *Despre prima atestare a denumirii Banatvs Timisvariensis (1685)* a fost publicat în anul 2006 în revista *Analele Banatului*, Serie Nouă, Arheologie - Istorie, nr. XIV / 2 (Istorie Medie, Modernă și Contemporană), Editura Mirton, Timișoara, 2006, 436 pg., ISSN 1221-678X; p. 67-113 + o hartă fiind disponibil și pe Internet la adresele <http://www.banat.ro/nume.htm> ori http://www.muzeulbanatului.ro/istorie/publicatii/analele_banatului_vol2_2006_f.htm.

⁵ nici în titlul împăratului Karl VI și nici în cel al Mariei Theresia ori al împăratului Joseph II (din 8.12.1765 împărat al Sfântului Imperiu de Națiune Germană și co-regent).

⁶ i.e. *und so weiter, und so weiter* (l.g.) / și așa mai departe (etc.).

⁷ lucru care nu se întâmplă cu *Banatus* în decursul secolului al XVIII -lea.

⁸ de exemplu, împăratul **Franz Joseph I** de Habsburg-Lothringen [* 18.08.1830, Wien; † 21.11.1916 - împărat al Austriei, din 1867 - rege apostolic al Ungariei; † 21.11.1916] se intitula *Kaiser von Oesterreich, König von Ungarn ...*, *Grosswoiwod der Woiwodschaft Serbien, usw., usw.*

⁹ i.e. *und so weiter, und so weiter* (l.g.) / și așa mai departe (etc.).

¹⁰ acest aspect nu este ceva deosebit; regele ungar Imre [1196-1204] a luat titlul de rege al Serbiei (*Rex Rasciae*) în 1202 și, cu toate că stăpânirea maghiară a încetat efectiv anul următor, titlul *Rex Rasciae* a existat în titulatura tuturor regilor unguri chiar până în 1918 (Pál ENGEL, *Regatul Sfântului Ștefan. Istoria Ungariei Medievale 895-1526*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2006, 392 pg. + 7 hărți, ISBN-10 973-7867-63-7, ISBN-13 978-973-7867-63-6; p. 115).

¹¹ *bun de tipar*: 5.05.2008.

¹² Martyn RADY este profesor de istoria Europei Centrale la *School of Slavonic and East European Studies*, University College, London.

¹³ Martyn RADY, *Controverse istorico-istoriografice privind toponimul "Banat"*, în Victor NEUMANN (ed. coord.), *Identitate și Cultură. Studii privind istoria Banatului*, Editura Academiei Române, București, 2009, 406 pg., ISBN 978-973-27-1793-6; p. 18-23. (în continuare MR). Materialul inițial a lui Rady era scris în limba engleză și în cadrul volumului nu se specifică - de ce oare? - traducătorul.

¹⁴ *ibidem*, 20.

O critică frugală a textului¹⁵ ne relevă: *Apoi (când anume? 12.08.1752 -n.m.), numele de Banat a devenit destul de comun (dar nu acesta era argumentul pentru care un nou titlu era introdus în marele titlu "constituțional" purtat de conducătorul Casei de Habsburg!) pentru a se integra (sic! adăuga la) în titlurile regale și imperiale (titlul de Frau nu este nici regal și nici imperial). Printre multiplele titluri (nu mai puțin de 42 în 1765) purtate de Maria Theresia (la începutul domniei acesteia (1740), Banatul era deja de 22 de ani în posesia Casei de Habsburg!), găsim (unde?) următoarele: Frau auf der Windischen March, zu Portenau, zu Salins zu Mecheln, und in dem Temesvarer Banat (fals! Temesvárer Bannat)¹⁶, adică Doamnă a Mărcii Windice (sic!)¹⁷, de Portenau (sic!), de Salins, de Mecheln (sic!) și de (sic!)¹⁸ Banatul Timișoarei (când și în ce context a purtat Maria Theresia acest titlu?). Cam prea multe întrebări și confuzii pentru un studiu¹⁵ care se dorește a fi de referință¹⁹!*

Prolegomene

În cele mai multe din cazuri, documentele oficiale medievale încep cu un *protocol inițial*. Aici există o secțiune numită *intitulatio* (sau *superscriptio*) care cuprinde numele, titlul și calitatea emitentului²⁰. De regulă, în *intitulatio*, numele diferitelor teritorii erau grupate pe titluri iar acestea erau sortate în funcție de ierarhia²¹ lor: *Imperator / Rex / Dux / Marchio / Comes / Vicecomes / [Liber] Baro / Dominus* (l.l.).

Din punct de vedere legal, titlul unui domeniu teritorial exprimă pretenția de autoritate într-o regiune geografică. Dacă o persoană, precum conducătorul Casei de Habsburg, stăpâna mai multe regiuni geografice distincte, acestea puteau fi chiar guvernate de administrații separate. Cancelariile acestor administrații locale emiteau documente cu propria *versiune locală* a unui titlu iar acesta putea fi diferit de cel emis de autoritățile vieneze în aceeași perioadă de timp.

Există o *versiune lungă* (*titulus magnus; Grosser Titel*), una *medie* (*titulus medius; Mittlerer Titel*) și una *scurtă* (*titulus parvus; Kleiner Titel*) a unui titlu. De exemplu, în 1790, împăratul Leopold al II -lea²² avea următoarele titluri "constituționale"²³:

¹⁵ în fapt, întregul text al profesorului englez merită o "atenție" deosebită (vezi analiza noastră intitulată *Povești englezești despre denumirea Banatului* publicată pe Internet la <http://www.banat.ro/nume/Rady.pdf>).

¹⁶ chiar dacă nu specifică explicit, Rady citează (incorect!) aici din PESTY Frigyes, *A temesi bánság érnevezésének jogosulatansága*, Magyar Tudományos Akadémia Történet Osztálya, *Értekezések*, VII-ik füzet, nyomatott EMICH G. Magyar Akad.(émia) Nyomdászánál, Pest, 1868, 38 lap (în continuare **PFtb**); p. 33: *Frau* (sb.m) *auf der Windischen March, zu Portenau, zu Salins zu Mecheln, und in dem T e m e s v á r e r B a n n a t* (așa! sb.m); *Herzogin von Lothringen und Bar, Grossherzogin von Toscana*.

Probabil că profesorul Rady a considerat mai comod să schimbe *Temesvárer Bannat* în *Temesvarer Banat* decât să explice de ce *Temesvárer* este scris cu "á" iar la Banat apare inexplicabil un dublu "n". Ce mai contează dacă astfel s-a pervertit textul original!

¹⁷ traducerea în limba română a denumirilor germane implică automat și echivalarea lor cu denumirile actuale:

-*Carniola et Marchia Slavonica que vulgo Windismarch dicitur* (Jurja HABDELICHA (Habdeliča), *Dictionar ili réchi Szlovenszke zvevexa ukup zebbrane, u red posztaulyene, i Diachkemei zlahkotene*, Stampano u Nemskom Grasezu, pri Odvetku Widmanstadiussa, M.DC.LXX (1670), p. 81). Deci, este vorba de regiunile Kranjska și Dolénjska, RS.

-Portenau (l.g.) sau Portus Naonis (l.l.) = Pordenone (l.it.), în Friuli-Venezia Giulia, NE Italiei.

-Salinarum (l.l.) = Salins (-les-Bains), în Jura, E Franței.

-Mechelen / Mecheln / Mechlin = Malines, în Belgia.

¹⁸ "und in dem" trebuie tradus drept "și în" (*Banatul Timișoarei*). Deci, Maria Theresia ar fi fost *doamnă în Banatul Timișoarei*.

¹⁹ Victor NEUMANN, *Preliminarii la o sinteză a istoriei Banatului*, în Victor NEUMANN (ed. coord.), *Identitate și Cultură. Studii privind istoria Banatului*, Editura Academiei Române, București, 2009, 406 pg., ISBN 978-973-27-1793-6; p. 12.

²⁰ Ionel GALL (coordonator) & all, *Dicționar al științelor speciale ale istoriei. Arhivistică, cronologie, diplomatică, genealogie, heraldică, paleografie, sigilografie*, Direcția Generală a Arhivelor Statului, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982, 268 pg.; p. 123, 141.

²¹ în anumite cazuri această cutumă nu a fost respectată (vezi, de exemplu, **doc. V** (28.03.1750) în care titlul de *Markgräf / Marchio* a fost trecut în mod greșit înaintea celui de *Fürst / Princeps*).

²² **Leopold al II** -lea de Habsburg-Lothringen [* 5.05.1747, Wien; † 1.03.1792, Wien]; ales la 30.09.1790 și încoronat la Frankfurt am Main (9.10.1790) drept împărat al Sfântului Imperiu Roman de Națiune Germană; 15.11.1790 - încoronat rege al Ungariei la Pozsony / Bratislava.

²³ după Otto POSSE, *Die Siegel der Deutschen Kaiser und Könige von 751 bis 1913*, Band V, Dresden, 1913, Verlag der Wilhelm und Bertha v.(on) Baensch Stiftung, p. 245-246.

TITULUS MAGNUS: Nos Leopoldus II. Divina Favente Clementia, electus Romanorum Imperator semper augustus, Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae, Galiciae, Lodomeriae et Hierosolymae Rex; Archidux Austriae; Dux Burgundiae, Lotharingiae, Styriae, Carinthiae et Carniolae; Magnus Dux Hetruriae; Magnus Princeps Transilvaniae; Marchio Moraviae; Dux Brabantiae, Limburgi, Lucemburgi et Geldriae, Würtembergae, superioris et inferioris Silesiae, Mediolani, Mantuae, Parmae, Placentiae, Guastallae, Osveciniae et Zatoriae, Calabriae, Barri, Montisferrati et Teschinae; Princeps Sueviae et Carolopolis; Comes Habsburgi, Flandriae, Tyrolis, Hannoniae, Kiburgi, Goritiae et Gradiscaae; Marchio Sacri Romani Imperii, Burgoviae, superioris et inferioris Lusatie, Mussoponti et Nomenei; Comes Namurci, Provinciae Valdemontis, Albimontis, Zutphaniae, Sarwerdae, Salmae et Falkenstenii; Dominus Marchiae Slavoniae et Mechlinae.

TITULUS MEDIUS: Nos Leopoldus II. divina favente clementia electus Romanorum Imperator semper augustus, Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae, Galiciae, Lodomeriae et Hierosolymae Rex; Archidux Austriae; Dux Burgundiae et Lotharingiae; Magnus Dux Hetruriae; Magnus Princeps Transilvaniae; Dux Mediolani, Mantuae, Parmae, Placentiae, Guastallae, Osveciniae et Zatoriae, Calabriae, Barri, Montisferrati et Teschinae; Princeps Sueviae etc.; Comes Habsburgi, Flandriae, Tyrolis etc. etc.

TITULUS PARVUS: Leopoldus II. Dei gratia electus Romanorum Imperator semper augustus, Germaniae, Hungariae, et Bohemiae etc. Rex; Archidux Austriae; Dux Burgundiae et Lotharingiae; Magnus Dux Hetruriae etc. etc.

În momentul în care o nouă posesiune era dobândită, numele acesteia era adăugat imediat titlului existent. Cu toate acestea, de exemplu, titlul de *Fürst(en) Siebenbürgen / Princeps Transylvaniae* nu se regăsește în titulatura inițială²⁴ a împăratului Karl al VI -lea²⁵, așa cum a fost aceasta consemnată pentru prima oară într-un decret imperial din 27.01.1712. Chiar dacă titlul de *Fürsten Siebenbürgen* există pe o diplomă caroliană din 1732²⁶, el nu mai apare pe alte diplome ale aceluiași împărat din perioada următoare²⁷. Doar începând cu Maria Theresia²⁸ titlul *Fürstin zu Siebenbürgen*²⁹ devine o prezență mai constantă în marele titlu "constituțional" al Casei de Habsburg.

Casele nobiliare și regale europene erau gata să accepte cu ușurință noi titluri și renunțau cu mare greutate la acestea chiar dacă realitatea politică nu mai justifica existența lor. Cel mai bun exemplu este cel al titlului de *Großwojwode der Wojwodschaft Serbien* (l.g.) / *Mare voi(e)vod al Voi(e)vodatului serbic*. Acesta a fost purtat de împărații austrieci între 18.11.1849-11.11.1918 cu toate că ciudata construcție administrativă *Woiwodschaft von Serbien und Temeser Banat* încetase faptic să mai existe încă din 27.12.1860.

Dacă Banatul istoric, sub numele de *Banatus Timisvariensis* sau *Banatus Temesiensis*, ar fi fost inclus în marele titlu "constituțional" al Casei de Habsburg ar fi fost mai normal ca acest lucru să se petreacă imediat după semnarea tratatului de la Požarevac / Passarowitz (21.07.1718) prin care regiunea bănățeană devenea posesiune³⁰ a Casei de Habsburg. De ce ar fi așteptat conducătorul acesteia mai bine de 20 de ani (ori 36 sau peste 50 de ani!?)³¹ pentru a include și acest titlu printre celelalte multe pe care le deținea deja? Se aștepta

²⁴ chiar dacă teritoriul transilvănean era sub controlul Casei de Habsburg încă de la începutul ultimului deceniu al sec. XVII.

²⁵ **Karl al VI** -lea de Habsburg [* 1.10.1685, Wien, drept Karl Franz Joseph Wenzel Balthasar Johann Anton Ignaz; † 20.10.1740, Wien]; 1706-'14/'40 - rege al "Spaniei" (**Carlos III**); 12.10.1711 - ales și pe 22.10.1711 - încoronat la Frankfurt am Main drept împărat al Sfântului Imperiu Roman de Națiune Germană; din 1711 (încoronat la 22.05.1712, Pozsony / Bratislava) - rege al Ungariei sub numele de **III. Károly**; 1711 - rege al Boemiei (**Karl II**); 1714-'35 - rege al Neapolelui; 1714-'20 - rege al Sardiniei; 1720-'35 - rege al Siciliei.

²⁶ *Fürsten zu Schwaben, Catalonien, Asturien, und Siebenbürgen* (1732).

²⁷ doar *Princeps Sueviae, Cataloniae et Austriae* (13.01.1733; Septembrie 1734; iunie 1736).

²⁸ **Maria Theresia** de Habsburg [* 13.05.1717, Wien, ca *Maria Theresa Walburga Amaliae Christina*; oo 12.02.1736; † 29.11.1780, Wien]; rege (așal) încoronat al Ungariei (pe 25.06.1741 în *Katedrăla sv. Martina* din Bratislava) și din 1757 rege apostolic al Ungariei; din 1745 s-a auto-numit împărăteasă a Sfântului Imperiu Roman de Națiune Germană chiar dacă antica lege salică, care îterzicea moștenirea pe linie feminină, a împiedicat alegerea și încoronarea ei directă drept *sfânt împărat roman*. Electorii imperiului l-au ales pe soțul ei [* 8.12.1708, Nancy, ca François Stephen III, duce de Lorraine & Bar; oo 12.02.1736, devine Franz II, *Großherzog* de Toscana; † 18.08.1765, Innsbruck] drept împărat la Frankfurt am Main în data de 13.09.1745. Sub numele de **Franz I**, acesta a fost încoronat la 4.10.1745 în *Dom Sankt Bartholomäus* din Frankfurt am Main astfel încât nu este chiar greșit când ne referim la *împărăteasa Maria Theresia* (mai ales după 13.09.1745!). După moartea soțului ei, împăratul **Franz I**, Maria Theresia și-a păstrat în titlu "constituțional" mențiunea *Romanorum Imperatrix / römische Kaiserin* adăugând doar *Vidua / Wittib* (văduvă).

²⁹ odată cu instituirea Marelui Principat al Transilvaniei (2.11.1765), titlul se transformă în *Grossfürstin Siebenbürgen / Magnus Princeps Transylvaniae*.

³⁰ până în 1778, Banatul este un teritoriu neoacquistic din cadrul *Erbländerului** Casei de Habsburg având statutul de provincie.

* *Erblände* = proprietate de baștină a unei case moștenitoare.

³¹ pentru că împăratul Karl al VI -lea a murit în 1740 iar Banatul a fost încorporat regatului ungar doar în 1778, această perioadă se poate prelunge de la 20 la peste 53 de ani.

doar ca numele de Banat să devină "*destul de comun*" după cum afirmă fără teme Marty RADY³²? Dar numele de *Banatus* (*Timisvariensis* / *Temesiensis*) era deja în uz din 1685³³! Nu era încă destul de cunoscut în 1719? Din contră! Între 1685-1716 există identificate deja 50 de surse distincte, dintre cele mai variate³⁴, care menționează numele Banat³⁵ iar între Octombrie 1716³⁶ și sfârșitul anului 1718 alte 50 de surse independente consemnează existența și larga lui utilizare³⁷. Iar recunoașterea internațională a numelui Banat / Banat de Timișoara s-a realizat prin includerea acestuia în Tratatul de pace de la Beograd³⁸ la data de 18.09.1739.

În cele ce urmează vom încerca să vedem dacă întradevăr regăsim Banatul în marele titlu "constituțional" al conducătorului Casei de Habsburg în perioada 21.07.1718 - 1.02.1778³⁹.

Cronologie

27.01.1712 (*titulatura inițială consemnată în primul decret imperial al împăratului Karl al VI-lea*)⁴⁰:

... **Karl der Sechste** von Gottes Gnaden erwählter Römischer Keyser, zu allen Zeiten Mehrer des Reichs, in Germanien, zu Castilien, Legion, Arragon, Beyder Sicilien, zu Hierusalem, Hungarn, Böhemb (așa!), Dalmatien, Croatien, Navarra, Granata, Toletto, Valenz, Gallicien, Majoricarum, Sevilla, Sardinia, Corduba, Corsica, Murcia, Giennis, Algarbien, Algezirae, Gibraltar, der Insulen Canariae und Indiarum, der Insulen und Terrae Firmae des Meers Oceani König etc.

Erzherzog zu Oesterreich,

Herzog zu Burgund, zu Brabant, zu Meyland, zu Steyer, zu Kärnthen, zu Crain, zu Lüzelburg, Würtemberg, Ober- und Nieder Schlesien, Athenarum und Neopatria,

Fürst zu Schwaben,

Marggraf der heyl.<igen> Röm.<ischen> Reichs, zu Burggau, zu Mähren, Ober- und Nieder Lausitz,

gefürsteter Graf zu Habsburg, zu Flandern, zu Tyroll, zu Barchinon, zu Pfierd, zu Kyburg, zu Görtz, Rossilion und Ceritania,

Landtgraf in Elsaß,

Marggraf zu Oristani und Graf zu Gocceani, und zu Gradiska,

Herr auf der Windischen Marck, zu Portenau, Biscajae, Molini, zu Salins, zu Tripoli und zu Macheln.

(Österreichisches Staatsarchiv - Wien. Haus- Hof und Staatsarchiv, (nicht vesöffentliches Buch:) *Titel und Wappen*, p. 1)

16.03.1713 (*tratatul de pace de la Radstadt*):

... Carolus Sextus Divinâ favente clementiâ, electus Romanorum Imperator semper Augustus ac

Rex Germaniæ, Castellæ, Aragoniæ Legionis, utriusque Siciliae, Hierusalem, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiae, Sclavoniæ, Navarrae, Granatae, Toleti, Valentiae, Gallitiæ, Majoricarum, Seviliae, Sardiniae, Cordubæ, Corsicae, Murciae, Giennis, Algarbiæ, Algeziræ, Gibraltar, Insularum Canariae & Indiarum ac Terræ Firmæ, Maris Oceani, Archidux Austriæ,

Duc (sic!) Burgundiæ, Brabantiae, Medionali, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Limburgiæ, Lucemburgiæ, Geldriæ,

Wittembergæ, Superioris & Inferioris Silesiæ, Calabriae, Athenarum & Neo Patriæ,

Princeps Sueviæ, Cataloniae & Austuriæ,

Marchio Sacri Romani Imperii, Burgoviæ, Moraviæ, Superioris & Inferioris Lusatiæ,

Comes Habsburgi, Flandriæ, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi, Goritiæ & Arthesiæ,

Marchio Oristhani,

³² MR, 20.

³³ Sorin FORȚIU, *Despre prima atestare a denumirii Banatvs Timisvariensis (1685)*, în revista *Analele Banatului*, S.N., Arheologie - Istorie, nr. XIV, 2 (Istorie Medie, Modernă și Contemporană), Editura Mirton, Timișoara, 2006, 436 pg., ISSN 1221-678X; p. 67-113 + o hartă fiind disponibil și pe Internet la adresele http://www.muzeulbanatului.ro/istorie/publicatii/analele_banatului_vol2_2006_f.htm și <http://www.banat.ro/nume.htm>.

³⁴ sunt convins că numărul lor este mult mai mare în realitate dar nimeni nu poate cerceta exhaustiv documentele originale ale perioadei 1685-1718.

³⁵ sau variante ale acestuia în limbile latină sau germană (vezi studiul nostru *Denumirea Banatului la cumpăna sec. XVII-XVIII* disponibil pe Internet la adresa <http://www.banat.ro/nume.htm>).

³⁶ cucerirea cețajii Timișoara.

³⁷ vezi studiul nostru *Timisvariensis vel Banatus Temesiensis ?* accesibil pe Internet la adresa <http://www.banat.ro/nume.htm>.

³⁸ articolele nr. V și VI în care sunt menționate formele *Bannatus Temesvariensis*, *Banatus*, *Banatu Temesvariensi*, *Banatu*.

³⁹ perioada de timp este definită de semnarea tratatului de la Požarevac / Passarowitz (Banatul devine posesiunea Casei de Habsburg) și apariția decretului de încorporare al Banatului în regatul ungar (Banatul nu mai are cum să fie citat separat între titlurile conducătorului Casei de Habsburg).

⁴⁰ pentru identificarea regiunilor mai puțin cunoscute se poate folosi* Ferdinand Ludwig von Bressler und Aschenburg, *Les souverains du monde ...*, Nouvelle Edition, corrigée, augmentée, & conduite jusques à la fin de l'année 1733, Tome V, 1734, Paris, Chez G. Cavalier, M.DCC.XXXIV (1734), 426 pg.; p. 86-195: *Etats de la Maison d'Autriche*.

* cu precauție pentru că, de exemplu, în cazul regatului ungar autorul face mici confuzii: ... *établit dans les Provinces les Banns, ou Gouverneurs* (p. 137), *Bannats ou Comtez, ou Gouvernemens* (p. 138).

Comes Goziani, Namurci, Rossilionis & Ceritaniae,
 Dominus Marchiae Sclavonicae, Portus Naonis, Bisciaie, Molinae, Salinarum, Trypolis & Mechliniae <&c.>
 (<Johann> HEISS <von Kogenheim>, *Histoire de L'Empire, Contenant son Origine, ses Progrès, ses Révolutions, la forme de son Gouvernement, sa Politique, ses Négociations, & le nouveaux Réglemens, faits dans les Traités de Westphalie, &c.*, Tome Second, Nouvelle Edition, Amsterdam, Wetsteins & Smith, M.DCC.XXXIII. (1733), p. 557)

7.09.1714 (*tratatul de pace de la Baden*):

... Carolus VI. Divinâ favente clementiâ, electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac
 Rex Germaniæ, Castellæ, Arragoniæ, Legionis utriusque Siciliæ, Hierusalem, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiae,
 Sclavoniæ, Navarræ, Granatæ, Toleti, Valentia, Gallitiæ, Majoricarum, Sevilia, Sardinia, Cordubæ, Corsicæ, Murcia, Giennis, Algarbia, Algeziræ, Gibraltaris, Insularum Canariæ & Indiarum, ac Terræ-Firmæ, Maris Oceani,
 Archidux Austriæ,
 Dux Burgundiæ, Brabantia, Mediolani, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Limburgiæ, Luxemburgiæ, Geldriæ, Wirtembergæ,
 Superioris & Inferioris Silesiæ, Calabria, Athenarum, & Neopatriæ,
 Princeps Sueviæ, Catalonia & Austuriæ,
 Marchio Sacri Romani Imperii, Burgoviæ, Moraviæ, Superioris (sic!) & Inferioris Lusatia,
 Comes Habsburgi, Flandriæ, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi, Goritiæ & Arthesiæ,
 Marchio Oristhani,
 Comes Goziani, Namurci, Rossilionis & Ceritaniae,
 Dominus Marchiæ Sclavonicae, Portus Naonis, Bisciaie, Molinae, Salinarum, Tripolis & Mechliniæ, &c.
 (<Johann> HEISS <von Kogenheim>, *Histoire de L'Empire, Contenant son Origine, ses Progrès, ses Révolutions, la forme de son Gouvernement, sa Politique, ses Négociations, & le nouveaux Réglemens, faits dans les Traités de Westphalie, &c.*, Tome Second, Nouvelle Edition, Amsterdam, Wetsteins & Smith, M.DCC.XXXIII. (1733), p. 560, 572-573, 574)

14.12.1714 (*titulus parvus; Kleiner Titel*):

... Carl der Sechste / von Gottes Gnaden Erwehlter Römischer Kayser / zu allen Zeiten Mehrer des Reichs /
 in Germanien, zu Hispanien / Hungarn / Böhheimb (aşa!) / Dalmatien / Croatien / Sclavonien / u.<sw.> König /
 Ertz-Hertzog zu Oesterreich / Hertzog zu Burgund / Steyr / Kärnthen / Crain, und Württemberg / Graf zu Habsburg
 / Flandern / Tyrol und Görtz / etc.

17?? (*Lettres expectatives de l'Investiture éventuelle pour l'Infant Don Carlos*):

... Carolus Sextus Divina favente Clementiâ Electus Romanorum Imperator, semper Augustus, ac
 Germaniæ, Castellæ, Arragoniæ, Legionis, utriusq; Siciliæ, Hierusalem, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiae,
 Sclavoniæ, Navarræ, Granatæ, Toleti, Valentia, Gallitiæ, Majoricarum, Sevilia, Sardinia, Cordubæ, Corsicæ, Murcia,
 Giennis, Algarbia, Algeziræ, Gibraltaris, Insularum Canariæ & Indiarum; ac terræ firmæ maris Oceani,
 Archidux Austriae,
 Dux Burgundiæ, Brabantia, Mediolani, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Limburgiæ, Luxemburgiæ, Geldriæ, Wirtembergiæ,
 superioris & inferioris Silesiæ, Calabria, Athenarum, & Neopatriæ,
 Princeps Sueviæ,
 Marchio Sacri Romani Imperii, Burgoviæ, Moraviæ, superioris ac inferioris Lusatia,
 Comes Habsburgi, Flandriæ, Tirolis, Ferretis, Niburgi (sic! Kiburgi), Goritiæ & Arthesiæ,
 Landgravius Alsatia,
 Marchio Oristania,
 Comes Goziani, Namurci, Rossilionis & Ceritaniae,
 <Dominus> Marchiæ Sclavonicae, Portus Naonis, Biscaya, Molinae, Salinarum, Tripolis & Mechliniæ <&c.>
 (Jean ROUSSET de Missy, *Recueil historique d'actes, negotiations, memoires et traitez. Depuis la Paix d'Utrecht jusqu'au Congrès de Soissons inclusivement*, Tome IV, Alahate (sic!), chez Henri Scheurleer, M.DCC.XXVIII. (1728); p. 110-111)

26.08.1720 (*patenta împăratului Karl al VI -lea, semnată de Eugenio von SAVOY, prin care se acordă protecție lui Joannis Tökölj POPOVICH, căpitanul miliției sârbești de pe Mureș, familiei acestuia și bunurilor sale din Arath (i.e. Arad), scutindu-l de rechiziții și încartiruirii*):

... Karl von Gottes gnaden Erwehlter Römischer Kayser, zu allen Zeithen Mehrer des Reichs,
 in Germanien, zu Hispänien, Hungarn, Böhheimb (aşa!), Dalmatien, Croatien, Sclavonien und Servien König,
 Ertzhertzog zu Österreich,
 Hertzog zu Burgund, Steyr, Kärnten, Crain, und Wirtemberg, in Ober- und Nieder- Schlesien,
 Marggraf zu Mähren<,> in Ober- und Nieder Laußnitz,
 Graff zu Habsburg, Tyrol, und Görtz &
 (Direcția județeană Timiș a Arhivelor Naționale - Timișoara, Fond nr. 117: *Colecția de documente Muzeul Banatului*, act nr. 109/1720)

23.02.1723:

... Carl der Sechste, von Gottes Gnaden Erwehlter Römischer Kayser, zu allen Zeiten Mehrer des Reichs,
 König in Germanien, zu Castilien, Arragon, Legion, beeder Sicilien, zu Hierusalem, Hungarn, Böhheimb (aşa!), Croatien,
 Sclavonien, Navarra, Granaten, Toledo, Valentz, Gallicien, Maiorica, Sevilien, Sardinien, Corduba, Corsica, Murcia,
 Giennis, Algarbien, Algeziern, Gibraltar, der Canarischen und Indianischen Insulen und Terrae Firmæ und des
 Oceanischen Meers,
 Ertzhertzog zu Österreich,

Hertzog zu Burgund, zu Brabant, zu Meyland, zu Steyr, zu Kärnten, zu Crain, zu Limburg, zu Lützenburg, zu Geldern, zu Wirttemberg, Ober- und Nieder- Schlesien, zu Calabrien, zu Athen und Neovatzien,
 Fürst zu Schwaben, zu Catalonien und Asturien,
 Marggraf des Heil. <igen> Römischen Reichs, zu Burgau, zu Mähren, Ober- und Nieder Laussnitz,
 gefürsteter Graff zu Habsburg, zu Flandern, zu Tyrol, zu Pferd, zu Kyburg, zu Görtz und zu Arthois,
 Landgraff in Elsas, Marggraff zu Oristani;
 Graff zu Goziani, zu Namur, zu Russilion und Ceritania,
 Herr auf der Windischen Marck, zu Portenau, zu Biscaia, zu Molins, zu Salins, zu Tripoli und zu Mechlen.
 (Eduard Georg Ludwig William Howe Grafen von Kielmansegg & Erich Friedrich Christian Ludwig Grafen von Kielmansegg, *Familien-Chronik der Herren, Freiherren und Grafen von Kielmansegg*, Leipzig und Wien, F. A. Brockhaus, 1872, 430 pg.; p. 315, Beilage No. III, 5^a)

6.12.1724 (*Sanction Pragmatique & Loi perpetuelle à l'égard de la regle & ordre de succesion, & union indivisible de tous les Roiaumes, Provinces, & Etas heretaires de Sa Majesté Imperiale & Catholique; Vienne*)⁴¹:

Charles par la grace de Dieu Empereur des Romain, toûjours Auguste,
 Roi d'Allemagne, et Castille, de Leon, d'Arragon, des deux Siciles, de Jerusalem, d'Hongie, de Boheme, de Dalmatie, de Croatie, d'Esclavonie, de Navarre, de Granade, de Toledo, de Valence, de Galice, de Majorque, de Seviles, de Sradaigne, de Cordue, de Corsique, de Murele & de Jean, des Algarbes, d'Algecire, de Gibraltar, des Isles de Canarie, & des Indes Orientales & Occidentales,
 Archiduc d'Autriche,
 Duc de Bourgogne, de Lothier, de Brabant, de Limbourg, de Luxembourg, de Gueldres, de Milan, de Stirie, de Carinthie, de Carniole<,> de Wirtenberg, de haute & basse Silesie, d'Athenes & de Neopatrie,
 Prince de Souabe;
 Marquis de S<ain>t Empire<,> de Burgau, de Moravie, de la haute & basse Lusace,
 Comte d'Habsbourg, de Flandres, d'Artois, de Tyrol, de Barcelone, de Ferrete, de Cybourg, de Gorice, de Rousillon & de Cerdagne;
 Landgrave d'Alsace,
 Marquis d'Oristan & Comte de Geceano;
 Seigneur de la Marche d'Esclavonie, du Port Naon, de Biscaye, de Moline, de Salins, de Tripoli, & de Malines, &c.
 (Mr. (Jean) Rousset (de Missy), *Recueil historique d'actes, negotiations, memoires et traitez. Depuis la Paix d'Utrecht jusqu'au Second Congrès de Cambrai inclusivement*, Tome III, Alahate (sic!), chez Henri Scheurleer, M.DCC.XXVIII (1728), 520 pg.; p. 425-426)

(doc. I) **1725** (*Diploma Nobilitatis Andrea Falquet; dabantur Laxenburgi*):

... CAROLUS VI. DIVINA FAVENTE clementiâ Electus Romanorum Imperator Semper Augustus, ac
 Rex Germaniae<,> Castellae<,> Aragoniae, Legionis, utriusque Siciliae, Hierusalem, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae, Navarrae, Granatae, Toleti, Valentiae, Gallitiae, Majoricarum, Seviliae, Sardiniae, Cordubae, Corsicae, Murciae, Giennis, Algarbiae, Gibraltaris, Insularum Canariae, et Indiarum ac terrae firmae, Maris Oceani,
 Archidux Austriae,
 Dux Burgundiae, Brabantiae, Mediolani, Styriae, Carinthiae, Carniolae, Limburgiae, Lucemburgiae, Geldriae,
 Wirtembergae, superioris et inferioris Silesiae, Calbriae, Athenaru et Neopatriae,
 Princeps Sueviae, Cataloniae et Asturiae,
 Marchio Sacri Romani Imperij<,> Burgoviae, Moraviae<,> superioris et inferioris Lusatae,
 Comes Habsburgi, Flandriae, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi<,> Goritiae et Arthesiae,
 Landgravius Alsatiae, Algezirae,
 Marchio Oristhani,
 Comes Goziani, Namurci, Rossilionis et Ceritaniae,
 Dominus Marchiae Sclavonicae, Portús Naonis, Biscaiae, Molinae, Salinarum, Tripolis et Mechliniae.
 (http://de.wikisource.org/wiki/la:Diploma_Nobilitatis_Andrea_Falquet accesat la data de 10.08.2009)

(doc. II) **1725**:

... Carel VI. door de gratie Godts verkoren Keyser der Romeynen, altydt vermeerder des Ryks,
 Koning van Duytslant, van Spagnien, van beede de Sicilien, van Hongaryen, van Bohemen, van Dalmatien, van Croatien, en Slavonien,
 Arts-Hertog van Oostenryk,
 Hertog van Bourgondien, van Brabant, van Milanen, van Mantua, van Styrien, van Carinthien, van Carniole, van Limburg, van Luxemborg, van Gelderen, van hoog en neder Silesien, en van Wirtenberg;
 Prins van Suaben;
 Marquis van het H.<eylig> Ryk, van Burgau, van Moravien, van hoog en neder Lusace;
 Grave van Habsburg, van Vlaenderen, van Tirol, van Ferrete, van Kyburg, van Gorice, en van Naemen;
 Landt-grave van Alsacien;

⁴¹ nu putem să nu observăm că nici măcar titlul de *Prince* al Transilvaniei nu este trecut în marele titlu al ultimei variante a Pragmaticiei Sancțiuni. Dar și titlurile de *Prince* al Cataloniei și al Asturiei, care există în titlurile "constituționale" din anii 1723 și 1725, sunt în aceeași situație.

Heere van Marche van Slavonien, van Port-Naon en van Salins, &c, &c.⁴²

(http://hu.wikibooks.org/wiki/C%C3%ADmerhat%C3%A1roz%C3%B3/Ausztria_c%C3%ADmere accesat la data de 10.08.2009)

27.08.1728 (*Messire Alexandre Gabriel d'Alsace, prince de Chimay, comte de Bossu, etc. este numit notre lieutenant et gouvernante générale de nos Pays-Bas; données en notre ville de Bruxelles*):

Charles, par la grace de Dieu, Empereur des Romain, toujours auguste,
Roy d'Allemagne et Castille, de Léon, d'Aragon, des deux Sicilles, de Jérusalem, de Hongie, de Bohême, etc.
archiduc d'Autriche,
duc de Bourgogne, de Lothier, de Brabant, de Limbourg, de Stirie, de Carinthie, de Carniole, de Luxembourg, de Gueldres, etc.,
prince de Souabe,
marquis de sain Empire et comte de Habsbourg, de Flandres, etc.
palatin du Haynaut et de Namur,
seigneur de la Marche d'Esclavonie, du Port Naon, de Biscaye, de Molines, de Salins, de Tripoli et de Malines,
dominateur en Asie et en Africque⁴³

(A. van LOKEREN & all, *Messenger des Sciences Historiques; ou Archives des Arts et de la Bibliographie de Belgique*, Gand, Imprimerie et lithographie de Léonard Hebbelynck, 1865, 512 pg.; p. 131)

20.12.1728 (Wien, *Confirmatio Nobilitates ... Georg Rennenkampff*):

... Carl der Sechsten, von Gottes Gnaden erwähltem Römischer Kayser und zu allen Zeiten Mehrer des Reichs,
König in Germanien, zu Castilien, Arragon, Legion, beider Sicilien, zu Hierusalem, Hungarn, Böhmen, Dalmatien,
Croatien, Sclavonien, Navarra, Granaten, Toledo, Valentz, Gallicien, Maiorca, Sevilien, Sardinien, Corduba, Corsica,
Murcién, Giennis, Algarbien, Algeziern, Gibraltar, der Canarischen und Indianischen Insulen und Terra firma, des
Oceanischen Meers,
Ertzhertzen zu Oesterreich,
Hertzen zu Burgund, zu Braband, zu Mayland, zu Steyern, zu Cärnthen, zu Crain, zu Limburg, zu Lützenburg, zu
Geldern, zu Würtemberg, zu Ober- und Niederschlesien, zu Calabrien, zu Athen und Neopatrien,
Fürst zu Schwaben, Catalonien, und Asturien,
Marggraf des Heilen Römischen Reichs, zu Burgau, zu Mähren, Ober- und Niederlausitz,
gefürsteter Graf zu Habsburg, zu Flandern, zu Tiroll, zu Pfird, zu Ryburg, zu Görtz, und zu Artois,
Landgraf im Elsas,
Marggraf zu Ostriani,
Graf zu Roziani, zu Namur, zu Russilion und Leritania,
Herr auf der Windischen Mark, zu Portenau, zu Biscaya, zu Meolins, zu Salins, zu Tripoli und zu Mecheln.
(<http://www.rennenkampff.de/download.php?0dc46e62395fdbb89b9971baed0f6e42> accesat la data de 10.08.2009)

1732:

... Carl dem Sechsten, Erwehltem Römischen Kayser, Zu allen Zeiten Mehrern des Reichs,
In Germanien, Castilien, Arragonien, Legion, Neapolis, beyder Sicilien, zu Hierusalem, Hungarn, Böheim, Dalmatien,
Croatien, Sclavonien, Navarra, Granata, Toledo, Valentia, Gallicien, Majorca, Sevilien, Sardinien, Corduba, Corsica,
Murcia, Giennis, Algarbien, Algezira, Gibraltar, der Insulen Canariae und Indiarum, der Insulen Terrae firmae, und des
Oceanischen Meers Könige, u.<sw.>
Ertz-Hertzen zu Oesterreich,
Hertzen zu Burgund, Braband, Mayland, Steyer, Cärnthen, Crain, Limburg, Lützenburg, Geldern, Würtemberg und
Teck, Ober- und Nieder-Schlesien, Calabrien, Athenarum und Neopatriae, u.<sw.>
Fürsten zu Schwaben, Catalonien, Asturien, und Siebenbürgen,
Landgrafen im Elsaß,
Marggrafen des H.<eiligen> R.<ömischen> Reichs, zu Burgau, zu Mähren, Ober- und Nieder-Lausitz,

⁴² **Observații** cu privire la cele două documente din anul **1725**:

1. ambele titluri sunt versiunile lungi (*titulus magnus; Grosser Titel*) ale titlului "constituțional".
2. anumite titluri lipsesc dintr-o diplomă sau alta; de exemplu, titlurile de *Marchio* și *Comes* absentează din a doua diplomă.
3. unele regiuni lipsesc din cadrul unui titlu; de exemplu, regiunile *Biscaia*, *Molinae*, *Tripolis et Mechliniae* nu se regăsesc în cadrul titlului de *Heere* al celei de-a doua diplome. În aceeași situație se găsesc și *Landgravius Alsatae*, *Algezirae / Landt-grave van Alsacien*; *Princeps Sueviae*, *Cataloniae et Asturiae / Prins van Suaben iar Dux Calbriae*, *Athenaru et Neopatriae* din prima diplomă este "înlocuit" cu *Hertog van Mantua*;
4. ordinea unor regiuni este inversată; de exemplu, în prima diplomă este vorba de *Dux Wirtembergae, superioris et inferioris Silesiae* iar în cea de-a doua de *Hertog van hoog en neder Silesien, en van Wirtemberg*.
5. *Koning van Spagnien* din prima diplomă este înlocuit cu "echivalentul" mai realist de *Rex Castellae, Aragoniae, Legionis, utriusque Siciliae, Hierusalem, Navarrae, Granatae, Toleti, Valentiae, Gallitiae, Majoricarum, Seviliae, Sardiniae, Cordubae, Corsicae, Murciae, Giennis, Algarbiae, Gibraltaris, Insularum Canariae, et Indiarum ac terrae firmae, Maris Oceani*.
6. toate aceste teritorii aveau prea puține lucruri în comun înafară de persoana conducătoare. Din acest punct de vedere, construcțiile constituționale de acest gen se numesc *Monarchische Unionen von Ständestaaten* (WO, 315). În aceeași categorie intrau și teritoriile coroanei Sfântului Ștefan, cele ale coroanei Sfântului Venceslaus ori statele coroanei suedeze (Suedia, Norvegia și Danemarca).

⁴³ varianta locală a acestui titlu conține suplimentar și mențiunile *dominateur en Asie et en Africque*. Aceeași mențiune se face și într-o dilomă acordată de același împărat în favoarea *commune de Bouvignes* (azi, Bouvignes-sur-Meuse) la data de 26.04.1740 (Jules BORGNET, *Cartulaire de la commune de Bouvignes*, Tome second, Namur, Typographie de A. Wesmael-Legros, 1862, 396 pg.; p. 219, doc. 155.). Acest titlu, fără acoperire în sec. XVIII, fusese "moștenit" de la predecesorii săi (il folosește și *Charles-Quint* într-o diplomă din 7.11.1531 *pour la construction du Canal de Bruxelles au Rupel*).

Gefürstetem Grafen zu Habsburg, Flandern, Tyroll, Pfird, Kyburg, Görtz, und Artois,
 Margrafen zu Ostriani,
 Grafen zu Gioceani, zu Namur, zu Roussilion und Ceritania u.<sw.>
 Herrn auf der Windischen Marck, zu Portenau, Biscaja, Molins, Salins, Tripoli und Mecheln, u.<sw.> u.<sw.> u.<sw.>
 (Johann Heinrich ZEDLER, *Grosse vollständige Universalexikon Aller Wissenschaften und Künste*, Halle und Leipzig, 1732, Erster Band, p. 12)

13.01.1733 (*Privilegia caesarea Academiae Georgiae Augustae ...*):

... Carolus VI, Divina favente clementia, Electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac
 Rex Germaniae, Castellae, Aragoniae, Legionis, utriusque Siciliae, Hierusalem, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae,
 Sclavoniae, Navarrae, Granatae, Toleti, Valentiae, Gallitiae, Majoricarum, Seuliliae, Sardiniae, Cordubae, Corsicae, Murciae,
 Giennis, Algarbiae, Algezirae, Gibraltaris, Insularum Canariae et Indiarum ac terrae firmae Maris Oceani,
 Archidux Austriae,
 Dux Burgundiae, Brabantiae, Mediolani, Styriae, Carintiae, Carnioliae, Limburgiae, Lucemburgiae, Geldriae,
 Wirtembergae, superioris et inferioris Silesiae, Calabriae, Athenarum et Neopatriae,
 Princeps Sueviae, Cataloniae et Austriae,
 Marchio Sacri Romani Imperii, Burgoviae, Moraviae, superioris et inferioris Lusatiae;
 Comes Habsburgi, Flandriae, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi, Goritiae et Arthesiae, Landrauius Alsatiae, Marcio Oristhani,
 Comes Grozoani, Namurci, Rossilionis et Ceritanniae,
 Dominus Marchiae Sclavoniae, Portus Naonis, Biscaliae, Molinae, Salinarum, Tripolis et Machliniae etc.
 (Wilhelm EBEL, *Die Privilegien und ältesten Statuten der Georg-August-Universität zu Göttingen*, Vandenhoeck & Ruprecht, 1961, 193 pg., p. 13)

12.09.1734 (*Friderica, baronissa ab Ingelheim este numită chanoinesse⁴⁴ in oppido Novellensi /i.e Nivelles*):

... Carolus sextus. divina favente clementia, electus Romanorum imperator semper augustus, ac
 rex Germaniae, Castellae, Aragoniae, Legionis, utriusque Siciliae, Jerusalem, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae,
 Sclavoniae, Navarrae, Granatae, Toleti, Valentiae, Galliciae, Majoricarum, Seviliae, Sardiniae, Cordubae, Corsicae, Murciae,
 Giennis, Algarbiae, Algezirae, Gibraltaris, insularum Canariae et Indiarum, ac terrae firmae maris Oceani,
 archidux Austriae,
 dux Burgundiae, Brabantia, Mediolani, Styriae, Carinthiae, Carniolae, Limburgiae, Luxemburgiae, Geldriae, Würtembergae,
 superioris et inferioris Silesiae, Calabriae, Athenarum, et Neopatriae,
 princeps Sueviae, Cataloniae et Asturiae,
 marchio Sacri Romani Imperii, Burgoviae, Moraviae, superioris et inferioris Lusatiae,
 comes Habsburgi, Flandriae, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi, Goritiae et Artesiae,
 landgravius Alsatiae,
 marchio Oristani,
 comes Goziani, Namurci, Rossilionis et Ceritanniae,
 dominus marchiae Sclavicae, Portus Naonis, Biscaliae, Molinae, Salinarum, Tripolis, et Mechliniae, etc.
 (L'abbé Corneille STROOBANT, *Histoire de la commune de Virginal*, Histoire des communes belges, N° 3., Bruxelles, Typographie de J.-H. Dehou, 1851, 572 pg; p. 554)

8.11.1735 (*dat în Civitate nostrae Vienna*):

... Carolus Sextus DEI Gratia Electus Romanorum Imperator, Semper Augustus;
 ac Germaniae, Hispaniarum, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque etc. Rex;
 Archidux Austriae;
 Dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, Luxemburgi, Wierthembergae, & Thecae, superioris, ac
 inferioris Silesiae;
 Princeps Sueviae;
 Marchio Moraviae;
 Comes Habsburgi, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi, & Goritiae, etc.
 (Direcția județeană Bihor a Arhivelor Naționale - Oradea, Fond 170: *Ordinul Capucin*, Inventar nr. 393, Dosar 3 / nr. 4)

1736:

... Carolus VI, Divina favente Clementia, electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac
 Germaniae, Hispaniarum, utrisque Siciliae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque Rex,
 Archidux Austriae,
 Dux Burgundiae, Brabantia, Mediolani, Mantuae, Stiriae, Carintiae, Carnioliae, Limburgi, Lucemburgi, Geldriae,
 Wurtembergae, Superioris et Inferioris Silesiae, Calabriae,
 Princeps Sueviae;
 Marchio Sacri Romani Imperii, Burgoviae, Moraviae, Superioris et Inferioris Lusatiae;
 Comes Habsburgi, Flandriae, Tyrolis, Ferretis, Kiburgi, Goritiae et Namurci, Landgravius Alsatiae,
 Dominus Marchiae Sclavoniae, Portus Naonis, et Salinarum, etc.

(doc. III) **6.06.1736** (*Cession de Provinces de Novare et de Tortone faite par l'Empereur Charles VI à Charles Emanuel III Roi de Sardaigne; Datum ex arce nostra Luxemburgi*):

... Carolus VI, Divina favente Clementia, electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac
 Germaniae, Hispaniarum, utrisque Siciliae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque etc. Rex,

⁴⁴ călugăriță cu venit (învechit, l.f).

Archidux Austriae,
 Dux Burgundiae, Brabantiae, Mediolani, Mantuae, Stiriae, Carintiae, Carnioliae, Limburgi, Lucemburgi, Geldriae,
 Wurtembergae, Superioris et Inferioris Silesiae, Calabriae,
 Princeps Sueviae,
 Marchio Sacri Romani Imperii, Burgoviae, Moraviae, Superioris et Inferioris Lusatiae,
 Comes Habsburgi, Flandriae, Tyrolis, Ferretis, Kiburgi, Goritiae et Namurci,
 Dominus Marchiae Sclavoniae, Portus Naonis et Salinarum etc.
 (Frédéric MURHARD, *Nouveaux suppléments au Recueil de traités et d'autres actes remarquables, servant à la connaissance des relations étrangères des puissances et Etats dans leur rapport mutuel, depuis 1761 jusqu'à present; fondé par George Frédéric de MARTENS ...*, Goettingue, Librairie de Dieterich, Tome I. 1761-1829, 1839, 810 pg.; p. 719)

(doc. IV) **23.06.1736** (*dabantur in Civitate nostra Vienna*):

... Carolus VI. Divina favente Clementia, electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac
 Rex Germaniae, Castellae, Aragoniae regionis, Utriusque Siciliae, Hierusalem, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae,
 Croatiae, Sclavoniae, Navarrae, Granatae, Toleti, Valentiae, Gallitiae, Majoricarum, Seviliae, Sardiniae, Cordubae, Corsicae,
 Murciae, Giennis, Algarbiae, Algezirae, Gibraltaris, Insularum Canariae & Indiarum ac Terrae Firmae, Maris Oceani.
 Archidux Austriae.
 Dux Burgundiae, Brabantiae, Mediolani, Styriae, Carinthiae, Carniolae, Lmburgiae, Lucemburgiae, Geldriae,
 Wirtembergiae, Superioris & Inferioris Silesiae, Calbriae, Athenaru, & Neopatriae.
 Princeps Sueviae, Cataloniae & Asturiae.
 Marchio Sacri Romani Imperij, Burgoviae, Moraviae, Superioris & Inferioris Lusatiae.
 Comes Habsburgi, Flandriae, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi, Goritiae & Harthesiae.
 Landgravius Alsatiae.
 Marchio Oristhani.
 Comes Goziani, Namurci, Rossilionis & Ceritaniae,
 Dominus Marchiae Sclavonicae, Portus-Mahonis, Biscajae, Molinae, Salinarum, Tripolis, & Mechliniae &c.
 (Carlo Innocenzo FRUGONI, *Opere poetiche del Signor abate Carlo Innocenzio Frugoni, fra gli Arcadi ...*, Tomo I, Parma, Stamperia Reale, MDCCLXXIX (1779), p. LXXIII (73)).⁴⁵

..11.1741:

... **Maria Theresia**, von Gottes Gnaden Königin zu Hungarn, Böhmen, Dalmatien, Croatien, Slavonien,
 Erzherzogin zu Oesterreich,
 Herzogin zu Burgund, zu Brabant, zu Mayland, zu Steyer, zu Kärnten, zu Krain, zu Mantua, zu Parma und Piacenza, zu
 Lim<burg>, zu Lützenburg, zu Geldern, zu Württemberg, Ober- und Nieder-Schlesien,
 Fürstin zu Schwaben und Siebenbürgen,
 Markgräfin des Heil.<igen> Römischen-Reichs, zu Burgau, zu Mähren, Ober- und Nieder-Lausstuitz,
 gefürstete Gräfin zu Habsburg, zu Flandern, zu Tyrol, zu Pfyrt, zu Kyburg, zu Görtz, zu Gradisca und zu Artois,
 Land-Gräfin in Elsass,
 Gräfin zu Namur,
 Frau auf der Windischen March<,> zu Portenau, zu Salins und Mecheln,
 Herzogin zu Lothringen und Bar,
 Gross-Herzogin zu Toscana.
 (Gustav Ritter Amon von Treuenfest, *Geschichte des k.k. Husaren-Regimentes Nr. 10 Friedrich Wilhelm III, König von Preussen*, Vienna, 1892,
 463 pg.; p. 1-2)

6.03.1747 (versiunea **medie** (*titulus medius*; *Mittlerer Titel*) a titlului "constituțional" al Mariei Theresia):

... Rex Maria Theresia von Gottes gnaden Römische Kayserin,
 in Germanien, Hungarn, Böhaimb, Dalmatien, Croatien, Slavonien Königin,
 Erzherzogin zu Österreich,
 Herzogin zu Burgund, Steyer, Caruten, Crain und Württemberg,
 Gräfin zu Habsburg, Flaend<ern>, Tÿrol, Görz und Gradisca,
 Herzogin zu Lothringen und Baar,
 Großherzogin zu Toscana, etc. (*Geben in Unserer Residenz Statt Wien*)
 (Hadtörténelmi Levéltár - Budapest: *Personalia*, Hadik lt. 1747/III-3)

⁴⁵ **Observații** cu privire la cele două documente din luna **iunie 1736**:

1. ambele titluri sunt versiunile lungi (*titulus magnus*; *Grosser Titel*) ale titlului "constituțional".
2. doc. III este emis din *arce nostra Luxemburgi* (i.e. Luxemburg) și în timp ce doc. IV este din *Civitate nostra Vienna* (i.e. Wien).
3. anumite titluri lipsesc dintr-o diplomă sau alta; de exemplu, titlurile de *Marchio* și *Comes* există în doc. III dar absentează din doc. IV.
4. unele regiuni lipsesc din cadrul unui titlu; de exemplu, *Rex Hierusalem* absentează din doc. III iar regiunile *Biscaiae*, *Molinae*, *Tripolis* și *Mechliniae* nu se regăsesc în cadrul titlului de *Dominus* al aceluiași document. În aceeași situație se găsește și *Dux Mantuae* din doc. III și care nu există în doc. IV ori *Dux Athenaru*, & *Neopatriae* din doc. IV și care nu se regăsește în doc. III iar *Princeps Cataloniae* & *Asturiae* lipsesc din doc. III; *Comes Namurci* din doc. III este înlocuit cu *Comes Harthesiae* în doc. IV.
5. *Hispaniarum, utrisque Siciliae ... Rex* din doc. III este înlocuit cu "echivalentul" mai realist de *Rex Castellae, Aragoniae regionis, Utriusque Siciliae, Hierusalem, Navarrae, Granatae, Toleti, Valentiae, Gallitiae, Majoricarum, Seviliae, Sardiniae, Cordubae, Corsicae, Murciae, Giennis, Algarbiae, Algezirae, Gibraltaris, Insularum Canariae & Indiarum ac Terrae Firmae, Maris Oceani* în doc. IV.

17.02.1748 (*scrisoare de privilegii acordată Civitatii nostrae Zomboriensis / i.e. Sombor, Republika Srbija*):

... Maria Theresia Divina favente Clementia Romanorum Imperatrix
ac Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae, Rama, Serviae, Gallitiae, Lodomeriae, Cumaniae, et Bulgariae
Regina⁴⁶,
Archi-Dux Austriae<,>
Dux Burgundiae, Brabantiae, Carnioliae, Mantuae, Parmae, Placentiae, Limburgiae, Lucemburgae, Geldriae, et Wurtembergae;
Princeps Sveviae,
Marchio Sacri Romani Imperii Burgoviae, Moraviae, Superioris, et Inferioris Lusatiae,
Comes Habsburgi, Flandriae, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi, Goritiae, Gradiscae, et Arthesiae, Landgravia Alsatiae,
Comes Namurci,
Domina Marchiae Slavonicae, Portus Naonis<,> Salinarum, et Mechliniae &c: &c:
(Direcția județeană Timiș a Arhivelor Naționale - Timișoara, Fond nr. 117: *Colecția de documente Muzeul Banatului*, document nr. 148, p. 1)

3.11.1748 / 19.12.1748 (*Ratification de l'Impératrice Reine de Hongrie & de Bohême de l'Acte de son Accession / Plein pouvoir de l'Impératrice Reine de Hongrie & de Bohême*)⁴⁷:

... MARIA THERESIA, Dei gratia Romanorum Imperatrix,
ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae, &c. Regina;
Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Brabantiae, Mediolani, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, Mantuae, Parmae &
Placentiae, Limburgiae, Lucemburgiae, Geldriae, Wurtembergae, superioris & inferioris Silesiae
Princeps Sueviae & Transilvaniae,
Marchio sacri Romani Imperii, Burgoviae, Moraviae, superioris & inferioris Lusatiae,
Comes Habsburgi, Flandriae, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi, Goritiae, Gradiscae & Arthesiae, Comes Namurci,
Domina Marchiae Slavonicae, portus Naonis, Salinarum & Mechliniae &c.
Lotharingiae & Barri Dux,
magna Dux Hebruriae, &c.
(Frid. Avg. Gvil. WENCKII (i.e. Friedrich August Wilhelm WENCK) ..., *Codex Iuris Gentium: Recentissimi, e tabulariorum exemplorumque fide dignorum monumentis compositus*, Tomus Secundus: *continens Diplomata ide ab A. MDCCXXXIII. usque ad A. MDCCCLIII*, Lipsiae, in Libraria Weidmannia, MDCCCLXXXVIII. (1788), 794 pg.; p. 384, doc. 27 / p. 388, doc. 29)

(doc. V) **28.03.1750** (*Ordnung, wie die Invaliden Soldaten insgemein versorget werden sollen*):

... Maria Theresia von Gottes Gnaden Römische Kaiserin in Germanien,
Hungarn / Böhheim / Dalmatien / Croatien / Slavonien Königin /
Erz-Herzogin zu Oesterreich /
Herzogin zu Burgund / Brabant / zu Meiland / zu Steyer / zu Kärnten / zu Krain / zu Mantua / zu Parma und
Piacenza / zu Limburg / zu Luxemburg / zu Geldern / zu Würtemberg / Ober und Nieder-Schlesien /
Fürstin zu Schwaben und Siebenbürgen /
Marggräfin des Heil.<igen> Römischen Reichs / zu Burgau / zu Mähren / zu Ober- und Nieder Lausnitz /
gefürstete Gräfin zu Habsburg / zu Flandern / zu Tyrol / zu Pfirt / zu Kyburg / zu Görtz / zu Gradisca / und zu Artois /
Land-Gräfin in Elsaß /
Gräfin zu Namur /
Frau auf der Windischen March / zu Portenau / zu Salins und zu Mecheln /
Herzogin zu Lothringen und Bar /
Groß-Herzogin zu Toscana.
(*Ordnung, wie die Invaliden Soldaten insgemein versorget werden sollen*, Wien / gedruckt bey Johann Peter van Ghelen / Ihro Römisch.<e>
Kaiserl.<iche> Königlich Majestät Hof-Buchdruckern / 1750)

12.06.1752 (*Duel-Patent*):

... Maria Theresia von Gottes Gnaden Römische Kaiserin,
in Germanien, zu Hungarn, Böhheim, Dalmatien, Croatien, Slavonien u.<sw.> Königin,
Ertz=Herzogin zu Oesterreich,
Herzogin zu Burgund, zu Brabant, zu Mayland, zu Steyer, zu Kärnten, zu Krain, zu Mantua, zu Parma, und Piacenza,
zu Limburg, zu Luxemburg, zu Geldern, zu Würtemberg, Ober= und Nieder=Schlesien,
Fürstin zu Schwaben und Siebenbürgen,
Marggröfin des Heil.<igen> Römischen Reichs, zu Burgau, zu Mähren, Ober= und Nieder= Lausnitz,
gefürstete Gräfin zu Habsburg, zu Flandern, zu Tyrol, zu Pfirt, zu Kyburg, zu Görtz, zu Gradisca, und zu Artois,
Land=Gräfin in Elsaß,
Gräfin zu Namur,
Frau auf der Windischen March, zu Portenau, zu Salins, und zu Mecheln,
Herzogin zu Lothringen und Bar,
Groß=Herzogin zu Toscana. (*Geben in unserer kayserl. königl. haupt= und Residenz-Stadt Wienn ...*)
(o reproducere a patentei originale care se află în posesia autorului)

⁴⁶ Rama, Serviae, Gallitiae, Lodomeriae, Cumaniae, et Bulgariae aparțin de titlul regatului ungar împreună cu Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae.

⁴⁷ aceste documente fac parte din actele păcii (*Acta Pacis*) de la Aix-la-Chapelle / Aachen, care a încheiat războiul pentru succesiunea austriacă. Congresul de pace a debutat la data de 24.04.1748 iar tratatul de pace a fost semnat pe 18.10.1748. Apoi, fiecare parte a ratificat documentele celorlalte părți.

14.07.1756 (*decret imperial privind reglementarea sistemului de măsuri și greutăți pe teritoriul țărilor și provinciilor coroanei*):

... Maria Theresia von Gottes Gnaden Römische Kaiserin,
 in Germanien, zu Hungarn, Böhheim, Dalmatien, Croatien, Slavonien u.<sw.> Königin,
 Erz-Herzogin zu Oesterreich,
 Herzogin zu Burgund, Ober= und Nieder=Schlesien, zu Brabant, zu Mayland, zu Steyer, zu Kärnten, zu Krain, zu Mantua, zu Parma, und Piacenza, zu Limburg, zu Luxemburg, zu Geldern, zu Württemberg,
 Marggräfin des heil.<igen> Römischen Reichs, zu Mähren, zu Burgau, zu Ober= und Nieder= Laußnitz,
 Fürstin zu Schwaben und Siebenbürgen,
 gefürstete Gräfin zu Habsburg, zu Tyrol, zu Pfyrt, zu Kyburg, zu Görtz, zu Gradisca, und zu Artois,
 Land=Gräfin in Elsaß,
 Gräfin zu Namur,
 Frau auf der Windischen March, zu Portenau, zu Salins und zu Mecheln,
 Herzogin zu Lothringen und Bar,
 Groß=Herzogin zu Toscana; u.<sw.> u.<sw.>
 (Direcția județeană Timiș a Arhivelor Naționale - Timișoara, Fond nr. 117: *Colecția de documente Muzeul Banatului*, document nr. 161)

.11.1757:

... Maria Theresia von Gottes Gnaden Römische Kaiserin, in Germanien,
 zu Hungarn, Böhheim, Dalmatien, Croatien, Slavonien Königin,
 Erzherzogin zu Oesterreich,
 Herzogin zu Burgund, Ober und Nieder-Schlesien, zu Brabant, zu Mailand, zu Steyer, zu Kärnten, zu Krain, zu Mantua,
 zu Parma, und Piacenza, zu Limburg, zu Luxemburg,
 Markgräfin des Heil.<igen> Röm.<ischen> Reichs, zu Mähren, zu Burgau, zu Ober- und Nieder Lausnitz,
 Fürstin zu Schwaben und Siebenbürgen,
 gefürstete Gräfin zu Habsburg, zu Flandern, zu Tyrol, zu Pfyrt, zu Kyburg, zu Görtz, zu Gradiska, und zu Artois,
 Landgräfin in Elsass,
 Gräfin zu Namur,
 Frau auf der Windischen Mark, zu Portenau, zu Salins und zu Mecheln,
 Herzogin zu Lothringen und Bar,
 Grossherzogin zu Toscana.
 (August Graf von Fries, *Die Grafen von Fries: eine genealogische Studie allen Nachkommen des alten Berner Rittergeschlechtes Fries von Friesenberg* ..., Wien, 1884, 301 pg.; ediția a II-a, 1903, Dresden, C. Heinrich, 205 pg.; p. 104; Documentul nr. 127)

7.10.1760 (*diploma de înobilare a lui Theodori CSIKI, et Conjugem ejus Mariam Samoj și copiilor acestora din oppidi Elisabethopolitani /i.e. Dumbrăveni, județul Sibiu, RO*):

... Maria Theresia. Dei Gratia Romanorum Imperatrix Germaniæ,
 Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiae, Sclavoniæqve, REGINA
 Archidux Austriæ<,>
 Dux Burgundiae, Brabantiae, Mediolani, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, Mantuae, Parmae, & Placentiae, Limburgiae,
 Luemburgiae, Geldriae, Wirtembergae, superioris, & inferioris Silesiae,
 Princeps Sveviae, & TRANSYLVANLÆ<,>
 Marchio Sacri Romani Imperii Burgoviae, Moraviae, superioris, & inferioris Lusatiae,
 Comes Habsburgi, Flandriae, Tyrolis, Ferretis, Kiburgi, Goritiae, Gradisca, Arthesiae, & <Comes> Sicularum,
 Comes Namurci,
 Domina Marchiae, Sclavonicae, Portus Naonis, Salinarum, & Mechliniae, Lotharingiae, &
 Barri Dux<,>
 Magna Dux Hetruriae, &c. &c.
 (Direcția județeană Timiș a Arhivelor Naționale - Timișoara, Fond nr. 117: *Colecția de documente Muzeul Banatului*, document nr. 168, p. 1)

24.07.1761 (*decret imperial de modernizare a serviciului poștal*):

... Maria Theresia von Gottes Gnaden Römische Kaiserin,
 in Germanien, zu Hungarn, Böhheim, Dalmatien, Croatien, Slavonien, u.<sw.> Konigin,
 Erz-Herzogin, zu Oesterreich,
 Herzogin zu Burgund, Ober- und Nieder-Schlesien, zu Brabant, zu Mailand, zu Steyer, zu Kärnten, zu Krain, zu Mantua,
 zu Parma, und Piacenza, zu Limburg, zu Luxemburg, zu Geldern, zu Württemberg,
 Markgräfin des Heil.<igen> Römischen Reichs, zu Mähren, zu Burgau, zu Ober- und Nieder-Lausniz,
 Fürstin zu Schwaben und Siebenbürgen,
 gefürstete Gräfin zu Habsburg, zu Flandern, zu Tirol, zu Pfirt, zu Kiburg, zu Görtz, zu Gradisca, und zu Artois,
 Landgräfin in Elsass,
 Grafen zu Namur,
 Frau auf der Windischen March, zu Portenau, zu Salins, und zu Mecheln,
 Herzogin zu Lothringen und Barr;
 Gross-Herzogin zu Toscana u.<sw.> u.<sw.>

15.06.1762 (*anunț Hofkriegsrat referitor la introducerea bancnotelor de 5, 10, 25, 50 și 100 de Forinți*):

... Maria Theresia von Gottes Gnaden Römische Kaiserin in Germanien,
 zu Hungarn, Böhheim, Dalmatien, Kroatien, Slavonien etc. Königin,
 Erz-Herzogin zu Oesterreich,
 Herzogin zu Burgund, Ober- und Nieder-Schlesien, zu Brabant, zu Mayland, zu Steyer, zu Kärnten, zu Krain, zu
 Mantua, zu Parma und Piacenza, zu Limburg, zu Luxemburg, zu Geldern, zu Württemberg,
 Marggräfin des Heiligen Römischen Reichs, zu Mähren, zu Burgau, zu Ober- und Nieder Lausnitz,
 Fürstin zu Schwaben und Siebenbürgen,
 gefürstete Gräfin zu Habsburg, zu Flandern, zu Tyrol, zu Nyburg, zu Görz, zu Gradisca und zu Artois,
 Landgräfin in Elsaß, Gräfin zu Namur,
 Frau auf der Windischen March, zu Portenau, zu Salins und zu Mecheln,
 Herzogin zu Lothringen und Barr,
 Groß-Herzogin zu Toscana etc. etc. [...]
 (Hadtörténelmi Levéltár - Budapest: *General Commando*, 1762-1-151)

11.09.1765 (*diploma de înnobilitare a lui Andreæ URIK Oppidi Mako Notarii, a soției sale Elisabetham natam Pruszkay și copiilor acestora*):

... Maria Theresia. Dei Gratia Romanorum Imperatrix Vidua,
 Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiae, Slavoniæ, Ramæ, Serviæ, Gallitiæ, Lodomeriæ, Cumania, & Bulgariæ Regina
 Apostolica,
 Archi=Dux Austriae,
 Dux Burgundiæ, Brabantia, Superioris, & Inferioris Silesiæ, Mediolani, Styriæ, Carinthiæ, Carniolia, Mantua, Parmæ,
 Placentiæ, Limburgiæ, Geldriæ, & Württembergæ;
 Princeps Sveviæ (lipsește mențiunea *Princeps Transylvaniae* ! -n.m.);
 Marchio Sacri Romani Imperii, Moraviæ, Burgoviæ, Superioris, & Inferioris Lusatiæ,
 Comes Habsburgi, Flandriæ, Tyrolis, Ferreti, Kyburgi, Goritiæ, Gradiscæ, & Arthesiæ;
 Comes Namurci;
 Domina Marchiæ Slavonica, Portûs Naonis, Salinarum, & Mechlinæ, &c. &c.
 (Direcția județeană Timiș a Arhivelor Naționale - Timișoara, Fond nr. 117: *Colecția de documente Muzeul Banatului*, document nr. 174)

27.12.1765:

... Maria Theresia von Gottes Gnaden Römische Kaiserin, Wittib;
 Königin zu Hungarn, Böhheim, Dalmatien, Croatien, Slavonien, etc.
 Erzherzoginn zu Österreich,
 Herzogin zu Burgund, zu Steyer, zu Kärnten, und zu Crain,
 Großfürstin Siebenbürgen,
 Markgräfin zu Mähren,
 Herzogin zu Braband, zu Limburg, zu Lucemburg, und zu Gelden, zu Württemberg, zu Ober- und Nieder-Schlesien, zu
 Mailand, zu Mantua, zu Parma, zu Placenz, und Quastalla,
 Fürstin zu Schwaben,
 Gefürstete Gräfin zu Habsburg, zu Flandern, zu Tyrol, zu Hennegau, zu Kilburg, zu Görz und zu Gradisca,
 Markgräfin des heiligen Römischen Reichs, zu Burgau, zu Ober- und Nieder-Laufnitz,
 Gräfin zu Namur,
 Frau auf der Windischen Mark, und zu Mecheln, etc.,
 verwittibte Herzogin zu Lotharingen und Barr,
 Großherzoginn zu Toſcana etc. etc.
 (Franz GALL, *Österreichische Wappenkunde. Handbuch der Wappenwissenschaft*, Böhlau (Wien, Köln), 1977, XIV, 448 pg., [32] reproduceri; p. 50;
 Östreichisches Staatsarchiv - Wien. Haus- Hof und Staatsarchiv, (nicht vesöffentlichtes Buch.) *Titel und Wappen*, p. 5)

14.01.1766 (*după moartea soțului ei, împăratul Franz I [† 18.08.1765], Maria Theresia se intitulează*):

... Maria Theresia, von Gottes Gnaden römische Kaiserin, Wittib⁴⁸,
 Königin zu Hungarn, Böhheim, Dalmatien, Croatien, Slavonien, etc.
 Erzherzoginn zu Österreich,
 Herzoginn zu Burgund, zu Steyer, zu Kärnten und zu Krain,
 Großfürstinn zu Siebenbürgen,
 Markgräfin zu Mähren,
 Herzoginn zu Braband, zu Limburg, zu Luxemburg und zu Geldern, zu Württemberg, zu Ober- und Nieder Schlesien, zu
 Mayland, zu Mantua, zu Parma, zu Placenz und Quastalla,
 Fürstin zu Schwaben,
 gefürstete Gräfin zu Habsburg, zu Flandern, zu Tirol, zu Hennegau, zu Kiburg, zu Görz und Gradisca,
 Markgräfinn der Heiligen Römischen Reichs zu Burgau, Ober- und Nieder Lausitz,
 Gräfinn zu Namur,
 Frau auf der Windischen Mark und zu Macheln,
 verwittibte Herzoginn zu Lotharingen und Baar, Großherzoginn zu Toskana, etc.

⁴⁸ formă învechită pentru *Witwe* (l.g.) = văduvă.

În aceeași perioadă⁴², versiunea **scurtă** (*titulus parvus / Kleiner Titel*) a **titlului** "constituțional" al Mariei Theresia a fost: Maria Theresia, von Gottes Gnaden römische Kaiserin, Wittib, Königin zu Hungarn, Böhheim, Dalmatien, Croatien und Slavonien, Erzherzoginn zu Österreich, Herzoginn zu Burgund, Großfürstinn zu Siebenbürgen, Herzoginn zu Mayland, zu Mantua, zu Parma, etc., gefürstete Gräfin zu Habsburg, zu Flandern, zu Tirol, verwittibte Herzoginn zu Lotharingen und Baar, Großherzoginn zu Toskana, etc.

31.12.1768 (*Constitutio Criminalis Theresiana*):

... Maria Theresia, von Gottes Gnaden Römische Kaiserin, Wittib,
Königin zu Hungarn, Böhheim, Dalmatien, Croatien, Slavonien, u.<sw.>
Erzherzoginn zu Oesterreich;
Herzoginn zu Burgund, zu Steyer, zu Kärnten und zu Krain;
Großfürstinn zu Siebenbürgen;
Markgräfin zu Mähren;
Herzoginn zu Brabant, zu Limburg, zu Luzenburg, und zu Geldern, zu Württemberg, zu Ober= und Nieder= Schlesien, zu Mayland, zu Mantua, zu Parma, zu Placenz und Quastalla;
Fürstin zu Schwaben;
gefürstete Gräfin zu Habsburg, zu Flandern, zu Tyrol, zu Hennegau, zu Kyburg, zu Görz und zu Gradiska;
Markgräfin des heiligen Römischen Reichs, zu Burgau, zu Ober= und Nieder= Laußitz;
Gräfin zu Namur,
Frau auf der Windischen Mark und zu Macheln u.<sw.>
verwittibte Herzogin zu Lothringen und Baar,
Groß=Herzoginn zu Toskana, u.<sw.> u.<sw.>
(*Constitutio Criminalis Theresiana ...*, Wien, gedruckt bey Johann Thomas Edlen von Trattnern, 1769, 387 pg.; p. *2)

2.01.1770 (*Generale Normativum Sanitatis*):

... Maria Theresia von Gottes Gnaden Römische Kaiserin, Wittib,
Königin zu Hungarn, Böhheim, Dalmatien, Croatien, Slavonien etc.;
Erzherzogin zu Oesterreich; Herzogin zu Burgund, zu Steyer, zu Kärnten, und zu Crain;
Gross-Fürstin zu Siebenbürgen;
Marggräfin zu Mähren,
Herzogin zu Brabant, zu Limburg, zu Luzenburg und zu Geldern, zu Ober- und Nieder-Schlesien, zu Mayland, zu Mantua, zu Parma, zu Placenz und Guastalla;
Fürstin zu Schwaben;
gefürstete Gräfin zu Habsburg, zu Flandern, zu Tyrol, zu Hennegau, zu Kyburg, zu Görz und zu Gradiska;
Marggräfin des Heil.<igen> Röm.<ischen> Reichs, zu Burgau, zu Ober- und Nieder-Laussitz;
Gräfin zu Namur;
Frau auf der Windischen March, und zu Mecheln etc.
verwittibte Herzogin zu Lothringen und Barr,
Gross-Herzogin zu Toscana etc.
(Franz Xaver LINZBAUER, *Codex sanitario-medicinalis Hungariae ab incunabilis Regni usque ad nostra tempora, studio et opera ...*, Tom I, Budaë, 1852, p. 821)

31.12.1770 (*Kaiserliches Adels-Diplom für Johann Heinrich Gräzel von Grätz*):

... **Joseph der Andere**⁴⁹, von Gottes Gnaden Erwehlter Römischer Kayser.
zu allen Zeiten Mehrer des Reichs, in Germanien und zu Jerusalem,
König Mit=Regent, und Erbthronfolger der Königreiche Hungarn, Böhheim, Dalmatien, Croatien und Slavonien;
Erz=Herzog zu Österreich,
Herzog zu Burgund, zu Lothringen, zu Steyer, zu Kärnten und zu Krain,
Groß=Herzog zu Toscana,
Groß=Fürst zu Siebenbürgen,
Marggraf zu Mähren,
Herzog zu Brabant, zu Limburg, zu Luzenburg, zu Geldern, zu Württemberg, zu Ober= und Nieder = Schlesien, zu Mayland, zu Mantua, zu Parma, zu Piacenza, und Quastalla, zu Calabrien, zu Bar, zu Montferrat und zu Teschen,
Fürst zu Schwaben und zu Charleville,
gefürsteter Graf zu Habsburg, zu Flandern, zu Tyrol, zu Hennegau, zu Kiburg, zu Görz und zu Gradiska,
Marggraf der heiligen Römischen Reichs zu Burgau, zu Ober= und Nieder = Lausniz, zu Pont à Mousson und zu Nomeny,
Graf zu Namur, zu Provinz, zu Vaudemont, zu Salm und zu Falkenstein,
herr auf der Windischen Marck und zu Macheln u.<sw.> u.<sw.>
(F.riedrich) W.(ilhelm) B.(oldewin) F.(erdinand) Freih.(err) von dem Knesebeck, *Archiv für Geschichte und Genealogie*, Erster Band, Hanover, 1842, document d., p. 204-205)

⁴⁹ **Joseph al II** -lea de Habsburg-Lothringen [* 13.03.1741, Wien; † 20.02.1790, Wien]; din 8.12.1765 împărat al Sfântului Imperiu de Națiune Germană și co-regent al mamei sale Maria Theresia.

19.10.1774 (*Viennæ*):

... **Josephus Secundus** divina favente clementia electus Romanorum Imperator, semper Augustus, Germaniæ et Hierosolymarum Rex, Corregens et Hæres Regnorum Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiae et Slavoniæ, Archidux Austriae, Dux Burgundiæ et Lotharingiæ; Magnus Dux Hetruriæ, Magnus Princeps Transylvaniæ, Dux Mediolani, Barri, etc. Comes Habsburgi, Flandriæ et Tyrolis, etc. etc.

(Augustinus THEINER, *Clementis XIV Pont. Max., Epistolæ et brevia selectiora ac nonnulla alia acta pontificatum ejus ...*, Parisiis, Didot Fratres, Instituti Franciæ Typographos, 1852; doc. CCCXII, p. 377-378)

19.05.1775 (Ulm):

... **Joseph der Andere**, von Gottes Gnaden Erwählter Römischer Kaiser, zu allen Zeiten Mehrer des Reichs, in Germanien und zu Jerusalem König, Mit-Regent, und Erbthronfolger der Königreiche Hungarn, Böhheim, Dalmatien, Croatien und Slavonien, Galizien, Lodomirien, Erzherzog zu Österreich, Herzog zu Burgund, zu Lothringen, zu Steyer, zu Kärnten und zu Krain, Großherzog zu Toscana, Großfürst zu Siebenbürgen, Marggraf zu Mähren, Herzog zu Brabant, zu Limpurg, zu Luxemburg, zu Geldern, zu Würtemberg, zu Ober- und Nieder Schlesien, zu Mayland, zu Mantua, zu Parma, zu Piacemza, und Quastalla, zu Auschwitz und Zator, zu Calabrien, zu Baar, und Montferat und zu Teschen, Fürst zu Schwaben und zu Charleville, gefürsteter Graf zu Habsburg, zu Flandern, zu Tyrol, zu Henegau, zu Kiburg, zu Görz und zu Gradisca, Marggraf der heiligen Römischen Reichs, zu Burgau, zu Ober- und Nieder Lausniz, zu Pont à Mousson und zu Nomeny, Graf zu Namur, zu Propinz, zu Vaudemont, zu Blankenberg, zu Zutphen, zu Saarwerden, zu Salm, zu Falkenstein, Herr auf der Windischen Mark und zu Macheln u.<sw.> u.<sw.> (Johann August REUSS, *Teutsche Staatskanzley*, XV. Theil, Ulm, 1787, p. 241-242)

1.02.1778 (decret de încorporare al Banatului în regatul ungar⁵⁰): regiunea bănăţeană nu mai are cum să fie nominalizată distinct⁵¹ în marele titlu "constituțional" al Casei de Habsburg din secolul al XVIII -lea.

29.11.1780: moare împărăteasa Maria Theresia de Habsburg.

1.05.1781:

... Joseph der Zweyte, von Gottes Gnaden erwählter römischer Kaiser, zu allen Zeiten Mehrer des Reichs, König in Germanien, zu Jerusalem, Ungarn, Böhheim, Dalmatien, Croatien, Slavonien, Galizien und Lodomerien; Erzherzog zu Oesterreich; Herzog zu Burgund, zu Lothringen, zu Steyer, zu Kärnten und zu Krain; <Groß>herzog zu Toscana, Großfürst zu Siebenbürgen; Markgraf zu Mähren; Herzog zu Braband, zu Limburg, zu Luzemburg und zu Geldern, zu Würtemberg, zu Ober= und Nieder- Schlesien, zu Mailand, zu Mantua, zu Parma, Placenz, Quastalla, Auschwitz und Zator; zu Calabrien, zu Baar, zu Monferrat und zu Teschen; Fürst zu Schwaben, und zu Charleville, gefürsteter Graf zu Habsburg, zu Flandern, zu Tyrol, zu Hennegau, zu Kyburg, zu Görz und zu Gradisca; Markgraf des heiligen römischen Reichs zu Burgau, zu Ober= und Nieder-Lausnitz, zu Pont à Mousson und zu Nomeny, Graf zu Namur, zu Provinz, zu Vaudemont, zu Blankenberg, zu Zütphen, zu Saarwerden, zu Salm, und zu Falkenstein, Herr auf der Windischen Mark, und zu Mecheln u.<sw.> u.<sw.> (*Allgemeine Gerichtsordnung für Böhheim, Mähren, Schlesien, Oesterreich ob, und unter der Ennß, Steyermarkt, Kärnten, Krain, Görz, Gradiska, Triest, Tyrol und die Vorlanden*, Wien, gedruckt bey Johann Thomas Edlen von Trattnern, kaiserl.<iche> königl.<ichen> Hofbuchdruckern und Buchhändlern, 1781, 184 pg.; p. 3-4)

7.03.1786 (*instrucțiuni pentru negocierea tratatului comercial cu "Magnifici ordines fœderati Americani" /i.e. U.S.A.*):

... Josephus Secundus Divina favente Clementia electus Romanorum <Imperator>, semper Augustus, Germaniæ, Hierosolymæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiae, Slavoniæ, Galiciae et Lodomeriæ Rex, Archidux Austriae, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Styriæ, Corinthiæ et Carniolæ,

⁵⁰ regiunea bănăţeană este împărțită în comitatele *Torontál*, *Temes* și *Krassó* (1779). Înființată în 1779, zona graniței militare din sudul Banatului rămâne sub controlul direct al autorităților militare cezaro-crăiești până la data de 8.07.1871.

⁵¹ decât doar din greșeală ori datorită cutumei referitoare la inapetența capetelor încoronate de-a renunța la titluri chiar dacă existența acestora acestea nu mai este justificată de o nouă realitate politico-teritorială.

Magnus Dux Hetruuria,
 Magnus Princeps Transylvaniae,
 Marchio Moraviae,
 Dux Brabantiae<> Limburgi, Lucemburgi et Geldriae, Wurtembergae, Superioris et Inferioris Silesiae, Mediolani, Mantuae,
 Parmae, Piacentiae, Guastallae, Osrecinae et Zatoriae, Calabriae, Barri, Montisferrati et Teschinæ,
 Princeps Sueviae et Carolopolis;
 Comes Hapsburgi, Flandriae, Tyrolis, Hannoniae, Kiburgi, Goritiae et Gradiscae,
 Marchio Sacri Romani Imperii<> Burgovia, Superioris et Inferioris Lusatiæ, Mussiponti et Nomenei<>
 Comes Namurei, Provinciae, Valdemontii, Albimontis, Zütphaniae, Sarwerdae, Salmæ et Falkensteinii,
 Dominus Marchiæ Slavonicae et Mechliniæ.
 (Lillian C. SMYTHE, *The Guardian of Marie Antoinette. Letters from the Comte de Mercy-Argenteu, Austrian ambassador to the court of Versailles, to Marie Thérèse, empress of Austria - 1770-1780 ...*, Second Edition, vol. I-II, London, Hutchinson & CO, 1902, 699 pg.; vol. II, p. 690-691, Appendix III)

Argument final

De obicei, un titlu primea și o reprezentare grafică sub forma unei steme. Dacă titlul ipotetic⁵² de *Frau ... in dem Temesvarer Banat* ar fi existat, *Temesvarer Banat* ar fi trebuit să aibă propria stemă. Dar Banatului istoric **nu** i-a fost conferit în mod legal o stemă proprie!⁵³ Singura stemă care este legată de Banat este cea rea-lizată de *Augustinus Cips*⁵⁴ în 1776 la Wien pentru harta *Tabula Bannatus Temesiensis ...*⁵⁵ (vezi **Anaxa**). Această hartă a fost publicată în 1780 de *Franz GRISELINI*⁵⁶ în monografia *Versuch einer Politischen und natürlichen Geschichte des temesvarer Banats in Briefen an Standespersonen und Gelehrte*⁵⁷. Dar, probabil, reprezentarea grafică a blazonului Banatului realizată de Augustin CIPPS se bazează doar pe elemente preluate din prima stemă a orașului Timișoara⁵⁸, modificate corespunzător de acesta. De aceea, acest blazon rămâne deocamdată⁵⁹ doar o "ciudățenie"! Cum la fel rămâne și proiectul de stemă pentru *TEMIȘIANA*⁶⁰ din secolul al XIX -lea⁶¹.

Greșeala lui Rady

Și totuși de unde provine concluzia profesorului Marty RADY referitoare la titlul de *Frau ... in dem Temesvarer Banat*⁶² al împărătesei Maria Theresia? Dintr-o simplă înțelegere greșită a sursei sale de "inspirație"⁶³ reprezentat de studiul istoricului timișorean PESTY Frigyes, *A temesi bánáság érnevezésének jogosulatlan-*

⁵² această caracteristică este oferită aici cu mare larghețe!

⁵³ această problemă este analizată și în studiul nostru *De ce nu este reprezentat heraldic Banatul pe stema României ?* prezentat în cadrul Simpozionului de heraldică și genealogie organizat de Muzeul Banatului din Timișoara și Societatea de heraldică și genealogie bănățeană, Timișoara, 24.10.2004.

⁵⁴ **Augustin CIPPS** [* ?; † ?]; medic și gravor amator (*Amateurkupferstecher*). Între anii 1760-'65, student medicinist la Wien, desenează și gravează 15 planșe cu plante pentru profesorul sau Heinrich Johann Nepomuk, Edler von CRANTZ. Acesta le va folosi pentru a ilustra lucrarea sa *Stirpium Avstriacarum* (1762-'67, 1769). În 1773, alte gravuri ale sale sunt publicate de Crantz în *Analyses thermarum Herculinarum Daciae Traiani celebrorumque Hungariae ...*. După datarea gravurilor sale știm că Augustin CIPPS a fost activ la Wien între 1760-'76 (chiar până în 1780?) dar, din păcate, încă nu cunoaștem mai multe amănunte despre el.

⁵⁵ *Tabula Bannatus Temesiensis a Geometris S.S.M.M.I.I. et R.A. confecta; quam in minorem formam reduxit, godusque longitudinis, et latitudinis adjecit Franciscus Grisellini Anno R.S. MDCCLXXVI. Augustinus Cips sculpsit. Vindobonæ.*

Probabil că această hartă a fost publicată și în varianta în limba italiană a monografiei lui Francesco Grisellini, *Lettere odepliche ove i suoi viaggi e le di lui osservazioni spettanti all'istoria naturale, ai costumi di vari popoli e sopra più altri interessanti oggetti si descrivono, giuntevi parecchie memorie dello stesso autore, che riguardano le scienze e le arti utili*, tomo I, Milano, 1780, X + VIII + 330 pg. + 12 planșe.

⁵⁶ **Francesco GRISELINI** [* 12.08.1717, Venezia; † 1784, Milano]; a scris prima monografie istorică și de istorie naturală a Banatului.

⁵⁷ au existat două tiraje identice ale ediției germane a primei monografii dedicate Banatului. Primul tiraj a apărut la sfârșitul anului 1779 dar este datat tot 1780. Diferențierea dintre cele două tiraje se poate face doar după micile deosebiri ale caracterelor literelor și cifrelor folosite la publicarea paginii de gardă.

⁵⁸ în uz între 1718-21.12.1781.

⁵⁹ până în acest moment nu a fost identificat documentul prin care Banatul istoric ar fi primit în mod legal un blazon din partea Casei de Habsburg.

⁶⁰ nume sub care este cunoscut teritoriul Banatului istoric în mediile intelectuale românești din secolul al XIX -lea.

⁶¹ existent în *Albumul cu reproduceri de steme, sigilii și ștampile traansilvănene din secolul al XIX-lea* (vezi Dan CERNOVODEANU, *Știința și arta heraldică în România*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977, 566 pg.; p. 139, 302-303).

⁶² MR, 20.

⁶³ întreg "studiul" său datorează mult (idei, informații și chiar structură) - chiar mai mult decât se cuvine! - studiului lui PESTY Frigyes din 1868 (PFTm).

sága din 1868⁶⁴. În acest studiu, Pesty se referă⁶⁵ și la un document, emis de Temesi (sic!) Landes-Administration la data de 12.08.1752, prin care administrația bănățeană din Timișoara făcea cunoscut în teritoriu patenta de interdicere al duelurilor (*Duel-Patent*) emis de Maria Theresia la 12.06.1752. Dar chiar și Pesty subliniază în studiul său că în patentul original al împărătesei **nu** se face mențiunea *Frau ... in dem Temesoárer Bannat!* Mai mult, același istoric – dar această informație a fost "ignorată" de Rady! – avea în colecția personală⁶⁶ un alt document, datat de el 1760. *körül*, în care autoritățile locale bănățene vorbeau de un *Grafschaft*⁶⁷ Banat. Pe cale de consecință, Maria Theresia ar fi trebuit să poarte titlul de *Gräfin zu Banat*. Deci, Maria Theresia a fost *Frau* sau *Gräfin* în/pentru Banat? În fapt, niciuna, nicalta! Aceste "titluri" **nu** sunt variante locale ale marelui titlu "constituțional" habsburgic. Ele reprezintă doar niște "accidente" întâmplătoare datorate unor funcționari ai administrației locale din Banat. Sau, după cum observa PESTY Frigyes în 1868, ... *az alsóbb hatóságok némelykor túl tettek az uralkodó fejedelem akaratán* pentru că *Mária Terézia nem* (sb.m.) *foglalta eléggé hosszas czímeibe a Temesi Bánságot*⁶⁸. Dar acest lucru nu l-a mai citit (sau înțeles?)⁶⁹ profesorul Marty RADY! Și, astfel, a apărut o nouă "gogorniță" referitoare la Banat: prezența în titlul Casei de Habsburg. Și acesteia îi prevăd o carieră "științifică" frumoasă!

Concluzii

Banatul istoric nu a fost menționat distinct în marele titlu "constituțional" al Casei de Habsburg intrând în categoria anonimă de *und so weiter, und so weiter* (l.g.) / *și așa mai departe* (etc.)⁷⁰. Chiar dacă este un adevăr istoric dureros pentru noi, bănățenii, nu cred că trebuie să căutăm, în continuare, "cai verzi" acolo unde, cu siguranță, nu-i vom găsi!

Timișoara
24.08.2009

Sorin FORȚIU

Spl. Nicolae Titulescu
nr. 10A, sc. B, ap. 28

TIMIȘOARA - 300158

R O M Â N I A

Telefon/Fax: 0040256491181

E-mail: mbusiness@banat.ro

Web: <http://www.banat.ro>

⁶⁴ PFtm, 33.

⁶⁵ citând după *Arpadia. Történeti zsebkönyv, I. kötet, 222. lap*. Mi-a fost imposibil să identific această referință bibliografică.

⁶⁶ PFtm, 33, nota 2).

⁶⁷ *Grafschaft* = teritoriu guvernat de un conte; demnitate, rang de conte.

⁶⁸ PFtm, 33.

⁶⁹ vezi nota 10 a studiului nostru *Povești englezești despre denumirea Banatului* disponibil pe Internet la adresa

<http://www.banat.ro/nume/Rady.pdf>

⁷⁰ **un singur document de la mijlocul secolului al XVIII-lea**, care aparține administrației bănățene din Timișoara și în care titlul Mariei Theresia este pervertit din prea mult zel de un simplu funcționar provincial, **nu poate constitui o dovadă pentru a accepta o altă concluzie**.

ANEXA

